

Hoks - Älä haksahda!

Opas ikäihmisille puhelu- ja tekstiviestihuijausten tunnistamiseksi

Senni Penninkangas

4/2024

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Senni Penninkangas

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Niemi Jani ja Saarnio Jari

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö keskittyy ikäihmisiin kohdistuviin puhelu- ja tekstiviestihuijauksiin, niiden ennaltaehkäisyyn ja seurauksiin. Työssä selvitetään, mikä tekee ikäihmisestä haavoittuvaisen puhelinhuijauksille. Toiminnallisen opinnäytetyön produktina luotu opas tarjoaa työkaluja ikäihmisille puhelinhuijauksen tunnistamiseen ja niihin reagoimiseen. Oppaassa tuodaan esille yleisimpiä puhelu- ja tekstiviestihuijauksia, joita ovat: valepoliisihuijaus, pankkihuijaus, sukulaispoikahuijaus ja postihuijaus.

Petosrikollisuus on kasvanut merkittävästi teknologian kehityksen myötä, mikä on osaltaan johtanut myös puhelu- ja tekstiviestihuijauksen yleistymiseen. Puhelu- ja tekstiviestihuijauksissa uhrilta pyritään erehdyttämällä saamaan esimerkiksi pankkitunnuksia tai muita luottamuksellisia tietoja. Siksi on tärkeää jakaa tietoisuutta ja saada ikäihmiset valveutuneiksi huijauksista, sillä uutisointi internetissä ei välttämättä tavoita jokaista kohderyhmään kuuluvaa.

Tietopohja opinnäytetyöhön on hankittu internetin avoimista lähteistä sekä muusta kirjallisuudesta dokumenttianalyysejä käyttäen. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan vain puhelu- ja tekstiviestihuijauksia, joiden kohderyhmänä ovat ikäihmiset. Raporttiosiossa käsitellään syitä, seurauksia ja ennalta estäviä keinoja. Raportissa tuodaan ilmi myös tilastoja ja esimerkkejä puhelu- ja tekstiviestihuijauksista. Oppaassa esitellään raportissa ilmi tulleet puhelu- ja tekstiviestihuijaukset sekä tuodaan esille tunnusmerkkejä, kuinka kyseisiä huijauksia on mahdollista tunnistaa. Oppaassa kerrotaan myös toimintaohjeet, mikäli epäilee joutuneensa huijauksen uhriksi. Vaikka opas on ensisijaisesti suunnattu ikäihmisille, suosittelen sen lukemista jokaiselle.

Sivumäärä: 27+13

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Maaliskuu 2024

Avainsanat: toiminnallinen opinnäytetyö, opas, huijaus, petos, ikäihminen

ABSTRACT

Author: Senni Penninkangas

Type of thesis: Practice-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Niemi Jani and Saarnio Jari

Degree: Bachelor of police services

This practice-based thesis focuses on phone and text message scams targeting the elderly, their prevention, and consequences. The practice-based thesis investigates what makes the elderly vulnerable to phone scams. The guide created as a product of this practice-based thesis provides tools for the elderly to identify and respond to phone scams. The guide highlights common phone and text message scams, including: fake police scams, bank scams, grandchild scams, and mail scams.

With the advancement of technology, fraud has increased significantly, leading to the proliferation of phone and text message scams. In phone and text message scams, victims are deceived into providing confidential information such as bank credentials. Therefore, it is important to raise awareness and make the elderly vigilant about scams, as online news coverage may not reach everyone in the target audience.

The information for the thesis was gathered from open sources on the internet and other literature, using document analysis. The thesis is limited to phone and text message scams targeting the elderly. The report section addresses reasons, consequences, and preventive measures. The report also presents statistics and examples of phone and text message scams. The guide introduces the scams identified in the report and highlights indicators of how to recognize these scams. The guide also provides instructions on what to do if one suspects they have fallen victim to a scam. Although the guide is primarily aimed at the elderly, I recommend its reading to everyone.

Pages: 27+13

Month and year of review: March 2024

Keywords: practice-based thesis, guide, scam, fraud, elderly

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Aiheen valinta ja rajaus	2
1.2 Työn tavoite ja tarkoitus	3
2 HUIJAUKSISTA YLEISESTI	3
2.1 Tietojenkalastelu (phishing)	4
2.2 Huijauspuhelu (vishing)	4
2.3 Huijausviesti (smishing)	5
3 TILASTOT	5
3.1 Tilastoja petosrikollisuudesta	5
3.2 Tilastoja huijauspuheluista ja -viesteistä	6
4 LAINSÄÄDÄNTÖ	7
4.1 Huijauksiin liittyviä rikosnimikkeitä	7
5 ESIMERKKEJÄ PUHELU- JA TEKSTIVIESTITHUIJAUKSISTA	10
5.1 Valepoliisihuijaus	10
5.2 Pankkihuijaus	12
5.3 Sukulaispoikahuijaus	13
5.4 Postihuijaus	13
6 IKÄIHMINEN HUIJAUKSEN UHRINA	14
6.1 Ikäihminen käsitteenä	14
6.2 Ikäihmisten haavoittuvuus rikoksille	14
7 SEURAUKSET	16
8 ENNALTAEHKÄISY JA AUTTAVAT TAHOT	17
8.1 Tietoisuuden lisääminen	17
8.2 Läheisten merkitys	18
9 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	18
9.1 Tutkimusmenetelmä	19
10 PRODUKTIN TOTEUTUS	19
11 YHTEENVETO JA POHDINTA	20
11.1 Itsearviointi	21

LÄHTEET	23
LIITE 1. opas ikäihmisille puhelu- ja tekstiviestihuijausten tunnistamiseksi	27

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössäni käsittelen nykypäivän puhelu- ja tekstiviestihuijauksia. Työssäni selvitetään syitä, miksi ikäihminen koetaan riskiryhmäksi erilaisille puhelu- ja tekstiviestihuijauksille. Opinnäytetyöni on tehty toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa raportin lisäksi olen luonut produktin eli oppaan ikäihmisille. Oppaassa tuodaan esille esimerkkejä puhelu- ja tekstiviestihuijauksista ja annetaan vinkkejä niiden tunnistamiseksi sekä torjumiseksi. Oppaan tarkoituksena on pyrkiä ennalta estämään huijausten uhriksi joutumista ja lisätä tietoisuutta erilaisista puhelinhuijausilmiöistä.

Petosrikollisuuden nousu on ollut hurjaa viime vuosina. Lievien ja perusmuotoisten petosrikosten määrä on kaksinkertaistunut vuoden 2010 alusta. Syynä nousulle katsotaan olevan verkkoasioinnin lisääntyminen. (Kolttola & Beuker 2022, 104.) Verkkoasioinnin lisääntyminen on vaikuttanut myös puhelu- ja tekstiviestihuijausten kasvuun. Uusia huijausmenetelmiä keksitään jatkuvasti ja teknologian nopea kehitys on mahdollistanut myös huijareille entistä helpommat reitit tavoittaa laajakokoinen ihmisjoukko. Teknologia ei tunne maantieteellisiä rajoja, jonka takia huijari voi toimia myös ulkomailta käsin. Usein huijausten taustalla vaikuttaa kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus. NykYTEknologia mahdollistaa myös rikollisten toimimisen anonyymisti tai väärillä profiileilla. (Åberg 2017, 106).

MySafety Oy:n maaliskuussa vuonna 2023 tuottaman tutkimuksen mukaan joka kahdeksas suomalainen on ollut kohteena erilaisille huijauspuheluille ja -tekstiviesteille edellisen vuoden aikana. Tämä tarkoittaa väestöön suhteutettuna noin 4 miljoonaa suomalaista. (MySafety Oy 2023.) Tieto siitä, että joka kahdeksas suomalainen on ollut kohteena erilaisille puhelu- ja tekstiviesteille herättää huolta ja hämmennystä siitä, kuinka suuri ongelma on käsillä. Tällaiset määrät kasvattavat tarvetta jakaa tietoisuutta huijausten tunnistamisesta ja niiden ehkäisystä.

Teleoperaattori DNA:n petostentorjuntapäällikkö Ilkka Tuomisen mukaan nykypäivänä huijausten tyyli on muuttunut voimakkaasti henkilökohtaisemmaksi. Puhelut ja viestit ovat paljon persoonilimpia mitä ennen, jonka takia niiden tunnistaminen huijaukseksi on muuttunut haastavammaksi. Myös lisääntynyt tekoälyn käyttö viestien kirjoittamisessa vaikeuttaa huijauksen tunnistamista. (Linnake 2023.)

Puhelinhuijausilmiö on ollut vahvasti esillä mediassa ja poliisi pyrkii varoittamaan uusista huijausyrityksistä eri kanavien kautta. Pankit ja muut tahot pyrkivät myös aktiivisesti ilmoittamaan omilla internetsivustoillaan tämänhetkisistä huijauksista. Kuitenkaan nämä internetissä pyörivät uutiset eivät välttämättä tavoita kaikkia heitä, keillä riski joutua huijauksen kohteeksi on suurin. Useille ikäihmisille digitaalisten välineiden käyttö voi olla haasteellista, minkä takia tiedon saanti voi jäädä

puutteelliseksi eikä silloin tieto tämänhetkisistä huijauksista tavoita kaikkia kohderyhmään kuuluvia. Näin ollen päätin luoda opinnäytetyönäni konkreettisen oppaan ikäihmisille, jotta se voisi olla väylä heidän tavoittamiseen asian tiimoilta.

1.1 Aiheen valinta ja rajaus

Aiheeni valikoitui 10 kuukautta kestävästä työharjoittelun aikana. Harjoittelun aikana rikosilmoituksia vastaanottaessa törmäsin useita kertoja tapauksiin, joissa ikäihminen oli joutunut petosrikoksen uhriksi puhelimitse tai internetissä. Useissa tapauksissa henkilöiltä oli lähtenyt rahaa tililtä muutamasta eurosta jopa tuhansiin euroihin, ja kaikki oli alkanut yhdestä puhelinsoitosta tai viestistä. Tämä herätti ajatuksen; Voisiko tätä mitenkään ennalta estää?

Valitsin aiheen myös sen ajankohtaisuuden vuoksi, sillä mediassa pyörii jatkuvasti uutisotsikoita, joissa poliisi tai muu taho varoittaa kansalaisia erilaisista puhelinhuijauksista. Huijaukset voivat ilmetä monin eri tavoin: toisinaan ihmisiä lähestytään soittamalla, toisinaan taas tekstiviestitse tai sähköpostitse. Huijarit voivat esiintyä eri tahon edustajina ja pyrkivät saamaan henkilötietoja tai pankkitunnuksia. Toisinaan he voivat väittää olevansa vastaanottajan läheisiä ja pyytää rahaa uuden puhelimen ostoon. Maailma muuttuu jatkuvasti ja niin myös huijarit ja heidän toimintatapansa.

Olen rajannut aiheeni käsittelemään ainoastaan puhelimen välityksellä tapahtuvia huijauksia, joiden kohderyhmänä ovat yli 65-vuotiaat. Sähköpostitse ja muualla verkossa tapahtuvat huijaukset on rajattu pois, jotta työ säilyisi sopivana eikä laajentuisi liian suureksi. Esimerkiksi rakkaushuijaukset, jotka ovat yleisimpiä ikäihmisiin kohdistuvia huijauksia, on jätetty pois työstäni, sillä ne tapahtuvat pääosin deittipalstoilla tai sähköpostitse eikä näin ollen sovellu työhöni. Lopulta päädyin valitsemaan seuraavat neljä puhelu- ja tekstiviestihuijausta, joita ovat valepoliisihuijaus, pankkihuijaus, sukulaispoikahuijaus ja postihuijaus. Valitsin nämä huijaustyyppit sen perusteella, että ne ovat toistuvasti esiintyneet useissa eri aineistoissa.

Aikaisempaa opinnäytetyötä täsmälleen samasta aiheesta ei ole toteutettu Poliisiammattikorkeakoulussa, mutta löysin kuitenkin yhden aiheeni sivuavan opinnäytetyön, joka käsittelee osittain samankaltaista teemaa. Kyseinen opinnäytetyö on Sakon ja Suomisen vuonna 2019 laatima toiminnallinen opinnäytetyö, joka keskittyy ikäihmisiin ja heihin kohdistuviin omaisuusrikoksiin. Heidän työnsä painottui valepoliisihuijauksiin ja sisälsi ennaltaehkäisevän ja tietoisuutta lisäävän vierailun vanhusten palvelutaloon. Minä keskityn omassa opinnäytetyössäni myös ikäihmisiin ja ennalta estävään näkökulmaan, mutta vierailun tilalta tuotoksena on opas.

1.2 Työn tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena on pyrkiä ennalta estämään huijauksen kohteeksi joutumista ja saattaa ikäihmisille ja muulle väestölle lisää tietoisuutta puhelu- ja tekstiviestihuijauksista. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää syitä, miksi ikäihmisten ryhmää pidetään riskialttiimpana erilaisille petoksille ja huijauksille. Opinnäytetyön tarkoituksena on toimia myös eräänlaisena ”herättäjänä” asian suhteen. On tärkeää ymmärtää, kuinka paljon huijauspetoksia oikeasti tapahtuu ja kuinka vaikeaa niiden tunnistaminen onkaan.

Opinnäytetyö keskittyy tutkimuskysymykseen ”*Minkälaisia puhelinhuijauksia ikäihmisiin kohdistuu ja miksi*”. Tutkimuskysymykseen pyritään saamaan vastaus eri lähteitä käyttämällä. Työssä käsitellään ennalta estäviä keinoja ja myös tuodaan esille tapoja, joilla voidaan tunnistaa huijaus. Työssäni perehdytään myös mahdollisiin seurauksiin, mitä huijauksen uhriksi joutuminen voi aiheuttaa.

Produktin eli oppaan tavoitteena on jakaa tietoa siitä, miten huijausviestejä ja -puheluita on mahdollista tunnistaa. Opas tarjoaa myös toimintaohjeita huijauksen uhriksi joutuneelle. Opas on suunnattu ikäihmisille, mutta suosittelen sen lukemista jokaiselle. Opas löytyy pdf-muodossa, mutta se on mahdollista myös tulostaa. Oppaan tarkoitus on olla tiivis, maksimissaan 10 sivun mittainen tietopaketti helposti ymmärrettävässä muodossa.

2 HUIJAUKSISTA YLEISESTI

Huijaus tarkoittaa suunnitelmallista luottamuksen pettämistä, jossa henkilö tai taho hankkii toisen ihmisen luottamuksen ja sitten käyttää tätä hyväksi epäreilulla tai rikollisella tavalla. Huijarit pääsääntöisesti käyttävät kolmea eri ”kikkaa”, joilla he voittavat huijattavan puolelleen. Nämä menetelmät ovat kiire, kehu ja auktoriteettiin vetoaminen. (Poskiparta & Ahonen 2022, 19–23.)

Ensimmäisellä menetelmällä eli kiireellä on tarkoituksena luoda painostusta uhrille, jotta hän tekee nopeita päätöksiä ilman, että harkitsee tilannetta kunnolla. Huijari voi esimerkiksi pankkihuijauksissa käskää sulkemaan pankkitili kiireellä, jolloin uhri tekee tarvittavat toimenpiteet ilman minäänlaista harkintaa. (Tola 2019).

Toisella menetelmällä eli kehumisella huijarit pyrkivät luomaan positiivista tunnelmaa ja saamaan uhrin tuntemaan olonsa mahdollisimman mukavaksi kehumalla ja mielistelemällä. Erityisesti rakkaushuijauksessa kehumisella ja mielistelyllä on merkittävä rooli, sillä uhri saattaa nähdä huijarin vaaleanpunaisten aurinkolasien läpi sokaistuen rakkaudenosoituksille, mikä tekee hänestä alttiin huijauksille. (Tola 2019.)

Kolmannella menetelmällä eli auktoriteettiin vetoamisella huijari saattaa esiintyä jonain auktoriteettina kuten esimerkiksi poliisina, jonka auktoriteettiasema on Suomessa huipussaan. (Tola 2019). Kun joku esittäytyy poliisiksi tai muuksi viranomaiseksi, heidän sanansa saattavat tuntua automaattisesti uskottavalta ja tämä voi johtaa siihen, että uhri tottelee heitä ilman kyseenalaistamista. Tällaisissa tilanteissa huijarit käyttävät häikäilemättömästi hyväkseen suomalaisten vankkaa luotamusta poliisiin.

2.1 Tietojenkalastelu (phishing)

Tietojenkalastelu eli phishing tarkoittaa tilannetta, jossa huijari pyrkii hankkimaan uhrilta esimerkiksi henkilötietoja, maksukorttitietoja, pankkitunnuksia, käyttäjätunnuksia tai salasanoja erilaisin keinoin. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto a. 2024). Tietojenkalastelussa tyypillisintä on se, että uhrille lähetetään esimerkiksi tekstiviestitse haitallinen linkki, joka johtaa väärennetylle internetsivustolle. Internetsivustolla uhrin huijataan antamaan yllä mainittuja tietoja sivustolle, mistä ne päätyvät huijareiden käsiin. (F-Secure a. 2024).

Tietojenkalastelulla on myös eri muotoja, joita käsitellään alla olevissa kappaleissa tarkemmin.

2.2 Huijauspuhelu (vishing)

Huijauspuhelu eli vishing tulee sanoista ”voice” ja ”phishing”. Huijauspuheluiden suurimpana tavoitteena on saada haltuun uhrin luottamuksellisia tietoja puhelimitse soittamalla. (F-Secure a. 2024.) Huijauspuhelussa toiseksi henkilöksi tekeytynyt huijari soittaa uhrille ja pyrkii saamaan uhrilta tietoja eri keinoin ja selityksin. Soitot voivat tulla ulkomaisesta suuntanumerosta tai suomalaisesta puhelinnumerosta. Pelkän puhelinnumeron perusteella on haasteellista tunnistaa huijaus, sillä ulkomailta tulleet huijauspuhelut voivat olla myös naamioituneena suomalaisiksi puhelinnumeroiksi.

Nykyään kuitenkin onnistutaan lähes täysin estämään suomalaisiksi puhelinnumeroiksi naamioituneita ulkomaisia puheluita, sillä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on asettanut määräyksen, jolla pyritään minimoimaan ulkomailta tulevia huijauspuheluita. Määräys astui voimaan lokakuussa 2023. Traficomien johtava asiantuntija Klaus Niemisen mukaan heti määräyksen astuttua voimaan, on päivittäin estetty jopa yli 200 000 huijauspuhelua. (Traficom 2023a.) Traficomien Kyberturvallisuuskeskuksen kehityspäällikkö Lauri Isotalon mukaan suurin osa huijauspuheluista saadaan tällä hetkellä torjuttua, mutta rikolliset keksivät jatkuvasti uusia tapoja huijata ja huijauspuheluita pystytään yhä edelleenkin väärentämään. (Traficom 2023b.) Iltasanomien uutisartikkelissa Elisan palveluhallinnan osastopäällikkö Kari Jäkkö kertoo, että noin 80 prosenttia ulkomailta tulleista Elisan numeroa käyttävistä puheluista oli väärennetyjä vuonna 2021. (Kärkkäinen & Linnake 2023).

Traficom ja operaattorit ovat tehneet työtä myös tekstiviestihuijausten torjumiseksi. Marraskuussa vuonna 2023 Traficom on tarjonnut organisaatioille mahdollisuuden suojata oman lähettäjätunnuksensa, jotta huijausviestejä ei pystyttäisi enää lähettämään eri organisaatioiden nimissä. (Traficom 2024.)

2.3 Huijausviesti (smishing)

Huijausviesti eli smishing tulee sanoista SMS (short message service) ja ”phishing”. Se tarkoittaa puhelimen ja tekstiviestien välityksellä tapahtuvaa tietojenkalastelua. (F-Secure b. 2024.) Kyseisessä huijauksessa huijarit lähettävät uhreille viestiä esimerkiksi tekstiviestitse tai sähköpostitse. Huijarit voivat esiintyä viestissään esimerkiksi pankkina, postina, poliisina tai muuna tahona tai henkilönä. Viesteissä on yleensä linkki, jota painamalla uhri joutuu internetin valesivustolle, jonka kautta uhrilta pyritään saamaan esimerkiksi käyttäjätunnus ja salasana. (F-Secure b. 2024.)

Huijausviestien kanssa tulee olla tarkkana, sillä ne voivat tulla samaan viestiketjuun kuin oikean tahon lähettämät tekstiviestit.

3 TILASTOT

3.1 Tilastoja petosrikollisuudesta

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut havaittavissa petosrikollisuuden suurta kasvua. Koko Suomen väestön osalta petosrikokset ovat kasvaneet vuodesta 2010 kaksinkertaisesti (Kolttola & Beuker 2022, 104.) Petosrikollisuuden yleisen kasvun lisäksi on nähtävissä yli 65-vuotiaiden ikäryhmään kohdistuvien petosten nousua verrattuna muuhun väestöön. Vuonna 2020 noin 4500 yli 65-vuotiaasta joutui petosrikoksen uhriksi ja esimerkiksi pankkipetoksissa 70–79-vuotiaat olivat suurin asianomistajaryhmä. (Rikosuhripäivystys a. 2024.)

Vaikka ikäihmiset joutuvat harvemmin rikoksen uhriksi muuhun väestöön verrattuna, tietyt rikostyytit, kuten huijaus- ja petosrikokset, kohdistuvat enemmän ikäihmisiin kuin muuhun väestöön. Esimerkiksi poliisille ilmoitetut yli 65-vuotiaisiin kohdistuvat törkeät petoksen yritykset ovat lisääntyneet 777 prosentilla, törkeä maksuvälinepetos 273 prosentilla sekä lievät maksuvälinepetokset 500 prosentilla vuosina 2010–2018. (Taiveaho 2020, 26.)

Vaikka petosrikollisuuden kasvu näkyy tilastoissa, sitä kuitenkin pidetään vain jäävuoren huippuna piilorikollisuuden takia. Rikostorjuntaneuvoston selvityksessä vuonna 2017 arvioitiin, että suurin osa petosrikoksista jää piiloon, koska uhrin saattavat kokea, ettei ilmoittamisesta ole mitään hyötyä tai he pitävät rikosvahinkoa sen verran pienenä. (Tanttari & Alanko 2017, 14.) Myös uhrin kokema

häpeä uhriksi joutumisesta voi vaikuttaa siihen, ettei asiasta ilmoiteta. Ikäihmisillä saattaa olla liikuntarajoitteita, jonka vuoksi rikosilmoitusta ei voida tulla tekemään poliisiasemalle asti. Lisäksi rikosilmoituksen tekeminen verkossa voi olla haasteellista, mikäli henkilö ei ole tottunut tietotekniikan käyttäjä. (Rikosuhripäivystys a. 2024.) Tämän takia tilastot näyttävät enemmänkin vain suuntaviivoja.

Vaikka kyse olisikin lievästä petoksesta tai petoksen yrityksestä, on niistä ilmoittaminen viranomaisille silti tärkeää, jotta viranomaiset pystyvät seuraamaan ilmiötä paremmin ja pystyvät tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin. Uhrilla on myös tämän jälkeen parempi mahdollisuus saada ainakin osa menettämistään varoista takaisin tai ainakin saada estettyä rikosvahinkojen lisääntyminen. (Tantari & Alanko 2017, 14.)

3.2 Tilastoja huijauspuheluista ja -viesteistä

Vuonna 2021 Kuluttajaliitto teki selvityksen huijauspuheluiden määrästä. Kuluttajaliitto selvitti puhelinoperaattoreilta määriä huijaussoitoista ja määrä paljastui suureksi. DNA kertoi estäneensä joulukuussa 2020 ulkomailta tulleita, mutta suomalaisiksi numeroiksi naamioituja huijauspuheluita yli 700 000. (Kuluttajaliitto 2021.) Markku Salo (2023) esittelee kirjassaan ”Digiviidakon opas” muutamia syitä, miksi huijauspuhelimet ovat nousseet räjähdysmäisesti. Salo arvelee, että syynä voivat olla puhelinnumeroiden helppo saatavuus, sillä ihmiset jakavat nykypäivänä yhteystietojaan paljon avoimemmin muun muassa sosiaalisessa mediassa. Salon mukaan teknologian kehitys on myös parantanut huijareiden käyttämiä ohjelmia ajan saatossa antaen huijareille mahdollisuuden toteuttaa huijauspuheluja entistä helpommin. Huijareiden käyttämät automaattisoitto-ohjelmat tekevät erilaisia testisoittoja koneen antamiin satunnaisiin numeroihin. Kun ohjelma havaitsee, että puhelimeen on vastattu tai että puhelu katkaistaan, numero merkitään toimivaksi. Nämä ”toimivat” numerot tallennetaan ja seuraavalla kerralla oikea ihminen soittaa näihin numeroihin. (Salo 2023, 25–31.)

Mysafety Oy on vuodesta 2015 asti vuosittain seurannut identiteettivarkauksien ja petosrikollisuuden kehitystä. Mysafety Oy tutkii ilmiötä laajemmin aina kerran vuodessa tehtävässä koko Suomea koskevassa raportissa. Uusimmassa tutkimuksessa, joka julkaistiin maaliskuussa 2023 paljastui, että 81 % suomalaisista on saanut huijauspuheluja tai huijausviestejä viimeisen vuoden aikana. (MySafety Oy 2023.)

Suomalaisia yritettiin huijata 76,9 miljoonan euron edestä vuonna 2023 ja lopulta suomalaiset yhteensä menettivät verkkorikollisille rahaa 44,2 miljoonaa euroa kyseisenä vuonna. Pankit onnistuivat estämään yhteensä 32,7 miljoonan euron siirtymisen huijareiden käsiin ja onnistuivat palauttamaan rahat. Edelliseen vuoteen verrattuna luvut ovat nousseet huomattavasti. Vuonna 2022 suo-

malaisia yritettiin huijata 46,5 miljoonan euron edestä, mutta pankit saivat pysäytettyä ja palautettua 14,1 miljoonaa euroa takaisin uhreille. Palautettujen varojen summa kasvoi vuoden 2022 ja vuoden 2023 välissä 132 prosenttia, mikä kertoo torjunnan tehokkuudesta, mutta myös samalla huijausten järjettömän isosta määrästä. (Palmgren 2024.)

4 LAINSÄÄDÄNTÖ

Huijausten jatkuvan kehityksen myötä lainsäädännöllä on suuria haasteita pysyä perässä. Kuitenkin jos verkkohuijauksen katsotaan olevan saman tyyppinen kuin perinteisen rikoksen, käytetään perinteisen rikoksen säännöksiä. (Peltomäki & Norppa 2015, 73). Tunnuksmerkistö riippuneen siitä, miten huijaus toteutetaan ja millaisia seurauksia se tuo.

Alla oleviin kappaleisiin on listattu eri petoksen muodot, identiteettivarkaus, tietomurto, virkavallan anastus ja identiteettivarkauden tunnuksmerkistöt, mitkä voivat tulla kyseeseen puhelu- ja tekstiviestihuijausten kohdalla.

4.1 Huijauksiin liittyviä rikosnimikkeitä

Huijaus voi täyttää petoksen tunnuksmerkistön, kun huijauksen tarkoituksena on hankkia taloudellista hyötyä itselle tai toiselle henkilölle erehdyttämällä.

Petos

Petos määritellään Rikoslain (39/1889) 36 luvun 1§:ssä seuraavasti:

”Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Petoksesta tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa dataa syöttämällä, muuttamalla, tuhoamalla tai poistamalla taikka tietojärjestelmän toimintaan muuten puuttumalla saa aikaan tietojenkäsittelyn lopputuloksen vääristymisen ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa.

Yritys on rangaistava.” (Rikoslaki 36:1§.)

Otetaan esimerkkinä pankkihuijaus. Pankkihuijauksessa henkilöön otetaan yhteyttä puhelimitse, ja huijari esittäytyy pankin virkailijaksi. Huijari väittää, että uhrin tilillä on epäilyttävää toimintaa ja että

tilin suojaamiseksi tarvitaan välittömiä toimenpiteitä. Uhria kehoitetaan antamaan pankkitunnuksensa ja muita henkilökohtaisia tietoja "tilin tarkistamiseksi". Tämän seurauksena uhri tekee päätöksen huijarin antaman valheellisen tiedon perusteella ja luovuttaa pankkitietojaan, mikä johtaa taloudelliseen vahinkoon ja menetykseen.

Törkeä petos

Mikäli huijauksen avulla aiheutetaan suurta taloudellista vahinkoa, voi se täyttää törkeän petoksen tunnusmerkistön.

Törkeä petos määritellään Rikoslain (39/1889) 36 luvun 2 §:ssä seuraavasti:

”Jos petoksessa

1) tavoitellaan huomattavaa hyötyä,

2) aiheutetaan huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa,

3) rikos tehdään käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta tai

4) rikos tehdään käyttämällä hyväksi toisen erityistä heikkoutta tai muuta turvatonta tilaa

ja petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä petoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.” (Rikoslaki 36:2§.)

Törkeän petoksen neljäs kvalifiointiperuste voi tulla esiin tapauksissa, joissa rikoksen uhri on ikäihminen. Neljännellä kvalifiointiperusteella viitataan tilanteeseen, jossa hyväksikäytetään henkilön erityistä heikkoutta tai muutoin turvatonta tilaa. Kyseinen kvalifiointiperuste voi tulla esille silloin, kun uhrin ikä on korkea.

Lievä petos

Petoksesta on säädetty lievä tekomuoto. Rikoslain (39/1889) 36 luvun 3 §:n mukaan kyseessä on lievä petos, kun petos kokonaisuutena arvostellen katsotaan vähäiseksi, kun otetaan huomioon tavoitellun hyödyn tai aiheutetun vahingon määrä taikka muut rikokseen liittyvät seikat. Useimmissa lievissä petoksissa on kyse nettipetoksista, joissa menetetty summa on pieni.

Identiteettivarkaus

Pankkitunnusten, henkilötietojen ja luottokortin numeroiden kalastelu on jatkuvaa ja sen tarkoituksena on usein identiteetin anastaminen. Kun huijari saa haltuunsa näitä tietoja, hän pyrkii hyödyn-

tämään niitä esimerkiksi pikavippien ottamiseen, erilaisiin ostoihin tai muiden rikosten toteuttamiseksi. (Andreasson & Oravala 2023, 123–124.) Identiteettivarkaudessa rikoksen tekijä toimii varastetulla henkilöllisyydellä, jonka hän on saanut haltuunsa esimerkiksi tietomurron tai tietojenkaustelun avulla. (Kyberturvallisuuskeskus 2020).

Identiteettivarkaus määritellään Rikoslain (39/1889) 38 luvun 9a §:ssä seuraavasti:

”Joka erehdyttääkseen kolmatta osapuolta oikeudettomasti käyttää toisen henkilötietoja, tunnistamistietoja tai muuta vastaavaa yksilöivää tietoa ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa sille, jota tieto koskee, on tuomittava identiteettivarkaudesta sakkoon.”
(Rikoslaki 38:9a§.)

Identiteettivarkausrikoksen täyttymiseksi saattaa riittää uhrin nimen, osoitteen ja henkilötunnuksen hankkiminen ja niiden käyttö. Tämä voi tapahtua niin, että uhri antaa henkilötietojaan väärään paikkaan. (Tanttari & Alanko 2017, 28.)

Virkavallan anastus

Kun huijarit tekeytyvät poliisiksi ja pyrkivät esimerkiksi kalastelemaan ihmisten pankkitietoja, on kyseessä virkavallan anastus. (Poliisi 2024b).

Virkavallan anastus määritellään Rikoslain (39/1889) 16 luvun 9§:ssä seuraavasti:

”Joka toista erehdyttääkseen

1) ilman lakiin perustuvaa oikeutta ryhtyy toimeen, jonka vain julkista valtaa käyttävä toimivaltainen viranomainen saa tehdä, tai

2) muuten esiintyy virkatehtävässä olevana julkista valtaa käyttävänä virkamiehenä,

on tuomittava virkavallan anastuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”
(Rikoslaki 16:9§.)

Virkavallan anastus tulee kyseeseen valepoliisihuijauksissa.

Tietomurto

Tietomurrot ovat Suomessa yleisiä. Tietomurroilla tähdätään taloudellisen hyödyn hankkimiseen. Henkilöön kohdistuvia tietomurtoja voidaan käyttää esimerkiksi identiteettivarkauksissa, joissa huijari pyrkii esiintymään tietomurron uhriksi joutuneen henkilöllisyydellä. (Kyberturvallisuuskeskus 2021.)

Tietomurto määritellään Rikoslain (39/1889) 38 luvun 8 §:ssä seuraavasti;

*”Joka käyttämällä hänelle kuulumatonta käyttäjätunnusta taikka turvajärjestelyn muuten murta-
malla oikeudettomasti tunkeutuu tietojärjestelmään, jossa sähköisesti tai muulla vastaavalla tekni-
sellä keinolla käsitellään, varastoidaan tai siirretään tietoja tai dataa, taikka sellaisen järjestelmän
erikseen suojattuun osaan, on tuomittava tietomurrosta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi
vuodeksi.*

Tietomurrosta tuomitaan myös se, joka tietojärjestelmään tai sen osaan tunkeutumatta

1) teknisen erikoislaitteen avulla tai

*2) muuten teknisin keinoin turvajärjestelyn ohittaen, tietojärjestelmän haavoittuvuutta hyväksi käyt-
täen tai muuten ilmeisen vilpillisin keinoin*

*oikeudettomasti ottaa selon 1 momentissa tarkoitettussa tietojärjestelmässä olevasta tiedosta tai
datasta.*

Yritys on rangaistava.” (Rikoslaki 38:8§.)

Tietomurtojen yleisin toimintatapa on varastaa kirjautumistiedot käyttäjältä. (Poliisi 2024a).

5 ESIMERKKEJÄ PUHELU- JA TEKSTIViestihuijauksista

Käsittelen tässä luvussa muutamia yleisimpiä puhelu- ja tekstiviestihuijauksia. Kyseisiä huijauksia esiintyy myös sähköpostitse, mutta niitä ei sen tarkemmin rajauksen takia käydä läpi. Olen valinnut työhöni neljä huijausta, joita ovat valepoliisihuijaus, pankkihuijaus, sukulaispoikahuijaus ja posti-
huijaus. Käsittelen kyseiset huijaukset yksityiskohtaisemmin alla olevissa kappaleissa.

5.1 Valepoliisihuijaus

Valepoliisihuijaus kohdistuu useimmiten ikäihmisten ryhmään. Valepoliisit pyrkivät kalastelemaan ikäihmisten pankkikortin tietoja ja verkkopankkitunnuksia. Valepoliisihuijaus tapahtuu yleensä pu-
helimitse tai kasvotusten. (Poliisi 2024b.)

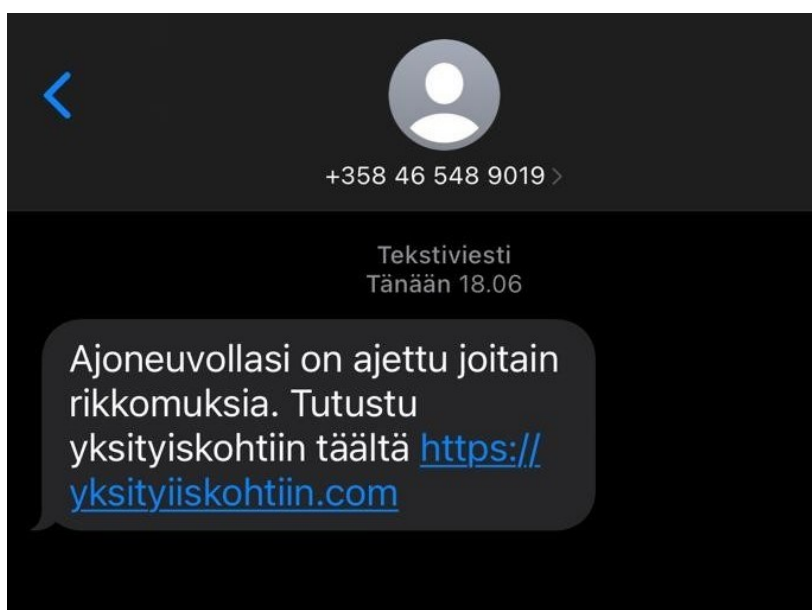
Hyväksikäyttämällä kansalaisten korkeaa luottamusta poliisiin valepoliisit ovat saaneet uhrinsa luovuttamaan pankkitunnuksiaan huijareille. Valepoliisihuijauksessa huijari soittaa uhrille ja esiintyy poliisina. Valepoliisit keksivät erilaisia uhkakuvia, jotka voivat saada vanhuksen luulemaan, että pankkitili on vaarassa. Valepoliisi voi väittää, että pankkitilillä on havaittu epämääräistä toimintaa ja rikoksen estämiseksi henkilön tulee luovuttaa pankkitietonsa kiireellisesti. Huijarin saatua tilitiedot,

uhrin varat anastetaan. Poliisi muistuttaakin, ettei viranomaiset koskaan pyydä pankkitietoja tai käyttäjätunnuksia. (Poliisi, 2024b.)

Poliisin nimissä lähetetään myös huijausviestejä. Huijausviesteissä on yleensä linkki, joka ohjautuu internetin huijaussivustolle, jonka tarkoituksena on kalastella henkilötietoja ja pankkitunnuksia. Uusimpana ilmiönä on tekaistua liikennevirhemaksu. On tärkeää muistaa, että poliisi ei koskaan lähetä sakkoja tai liikennevirhemaksuja tekstiviestillä tai sähköpostilla.

Kuva 1. Esimerkki tekaistusta liikennevirhemaksusta. (Kuva: Senni Penninkangas)

Kuva 2. Toinen esimerkki tekaistusta liikennevirhemaksusta. (Kuva: Senni Penninkangas)

5.2 Pankkihuijaus

Pankkihuijaus on hyvin samanlainen kuin valepoliisihuijaus. Se voi myös tapahtua puhelun muodossa tai tekstiviestitse. Ainut ero pankki- ja valepoliisihuijausten välillä on nimensä mukaisesti se, että pankkihuijauksessa yhteyttä otetaan pankkina ja valepoliisihuijauksessa poliisina.

Pankkihuijauksessa uhrille voidaan soittaa puhelimitse. Uhrille kerrotaan, että hänen pankkitilillään on havaittu epämääräistä toimintaa tai että se on kaapattu. Puhelimessa kerrotaan, että pankki tarvitsee verkkopankkitunnukset ja mahdollisesti myös maksukortin tiedot, jotta rikos voidaan estää. Huijarin tavoitteena on saada korttitiedot ja verkkopankkitunnukset, joiden avulla rikolliset siirtävät uhrin tililtä rahat omille tileilleen. Puhelussa huijari voi myös pyrkiä saamaan uhrin siirtämään itse rahansa ”turvatilille”, jonka huijari ilmoittaa esimerkiksi tekstiviestitse. Tällaisessa tapauksessa uhria pyritään manipuloimaan tekemään itse pankkisiirtoja. Tapausta voidaan kutsua myös turvatilipetokseksi. (Nordea Bank Oyj. 2024.)

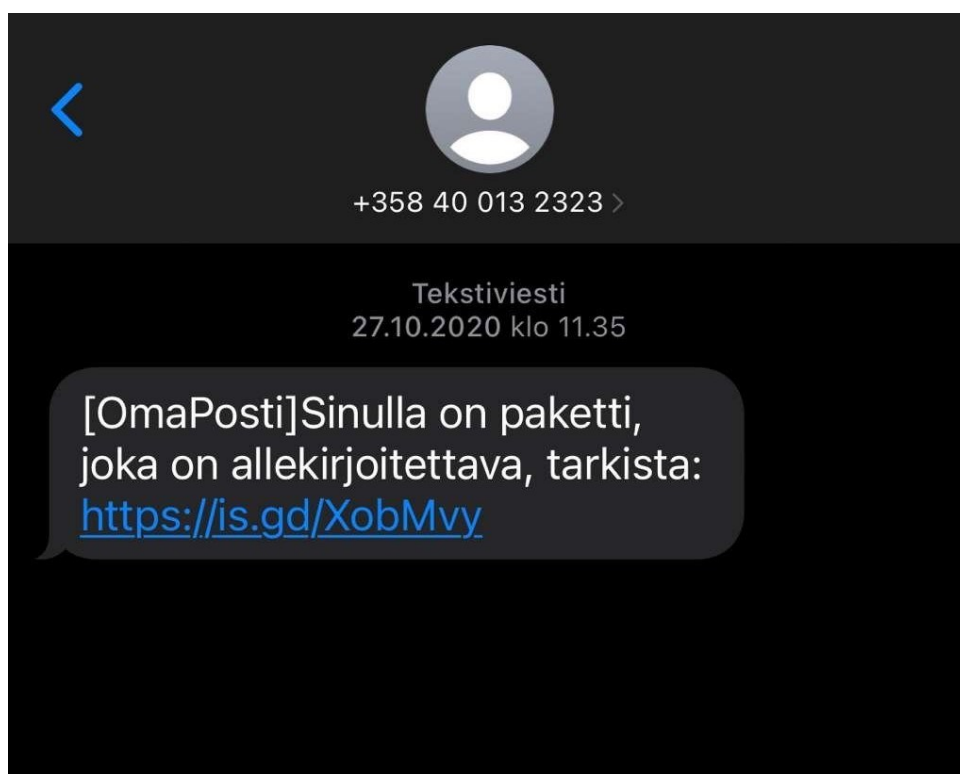
Kuva 3. Esimerkkikuva pankkihuijauksesta. (Kuva: Henri Kärkkäinen, Iltasanomat)

5.3 Sukulaispoikahuijaus

Sukulaispoikahuijauksessa tavoitellaan uhria useimmiten puhelimitse soittamalla. Puhelussa huijari väittää olevansa uhrin sukulainen, jonka jälkeen huijari pyytää uhria arvuuttelemaan, kuka sukulaisista hän mahtaa olla. Kun uhri heittää arvauksen, niin huijari kertoo olevansa tämä kyseinen sukulainen. Tämän jälkeen uhrille kerrotaan jokin järkyttävä tai huolta herättävä valhe, jolla pyritään saamaan uhri auttamaan esimerkiksi siirtämällä rahaa asian hoitamiseksi. Tapauksessa käytetään hyväksi uhrin auttamisen halua. (Poliisi 2020.)

5.4 Postihuijaus

Postin nimissä tulee myös huijaustekstiviestejä. Huijarit lähettävät viestejä esimerkiksi saapuneesta paketista, voitetusta palkinnosta tai maksamattomasta kuljetusmaksusta. Viestit voivat näyttää tulevan Postin nimissä ja kehottaa vastaanottajaa avaamaan linkin. Tämä voi johtaa väärennyille verkkosivulle, jossa pyydetään henkilökohtaisia tietoja, kuten pankkitunnuksia. (Posti 2024.) Huijausviesti voi tulla samaan viestiketjuun kuin postin oikeat viestit.

Kuva 4. Esimerkki postihuijauksesta. (Kuva: Senni Penninkangas)

Kuva 5. Esimerkki toisenlaisesta postihuijauksesta. (Kuva: Senni Penninkangas)

6 IKÄIHMINEN HUIJAUKSEN UHRINA

6.1 Ikäihminen käsitteenä

Ikääntyminen on hyvin subjektiivinen käsite ja vanhuuden alkamista ei ole yksiselitteisesti määritetty. Ikäihmiset eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan joukossa on erilaisia yksilöitä omine ajatuksineen, kiinnostuksen kohteineen, tarpeineen ja toiveineen. (Saarenheimo 2017, 33). Lainsäädännön mukaan ikääntyneeksi väestöksi katsotaan yleisesti yli 65-vuotiaat, jotka ovat oikeutettuja vanhuseläkkeeseen. Eri artikkeleissa ja tutkimuksissa käsiteltiin yli 65-vuotiaita, jonka myötä päädyin itsekin käsittelemään tätä ikäryhmää. Pohdin paljon, mikä termi olisi sopivin tälle ikäryhmälle, sillä termejä löytyy useita. Päädyin kuitenkin valitsemaan termiksi ikäihmiset, sillä monissa eri artikkeleissa käytetään kyseistä käsitettä ja sitä pidetään myös neutraalina sanamuotona.

6.2 Ikäihmisten haavoittuvuus rikoksille

Vaikka tilastot ja tutkimukset osoittavat sen, että ikäihmiset joutuvat rikoksen uhriksi harvemmin kuin muu väestö keskimäärin, on kuitenkin olemassa tekijöitä, jotka lisäävät ikäihmisten haavoittuvuutta.

Heikentynyt fyysinen tai psyykkinen toimintakyky, yksinäisyys, syrjäytyminen ja muistihäiriöiden lisääntyminen sekä tavat hoitaa asioita voivat lisätä alttiutta joutua rikoksen uhriksi. (Tanttari & Alanko 2017, 31). Ikääntyessä tapahtuu muutoksia sekä fyysisellä että kognitiivisella tasolla, mikä voi vaikuttaa henkilön kykyyn toimia ja tehdä päätöksiä. Näiden vaikutusten ilmeneminen vaihtelee kuitenkin yksilöittäin, sillä ikääntyneet muodostavat hyvin monimuotoisen ryhmän. Ikäihmiset eivät ole yhtenäinen joukko, vaan heidän terveystensä ja toimintakykynsä voivat vaihdella huomattavasti saman ikäluokan sisällä. Ikäryhmästä löytyy sekä hyvin aktiivisia ja toimintakykyisiä yksilöitä että myös niitä, joilla on vakavia terveysongelmia ja kaikkea siltä väliltä. (Rikostorjuntaneuvosto 2011, 11).

Heikentynyt psyykkinen ja fyysinen toimintakyky

Ikääntymisen myötä ihmisen psyykkinen ja fyysinen toimintakyky saattaa heikentyä tuoden mukanaan omat haasteensa. Alentunut toimintakyky voi ilmetä vaikeutena liikkua itsenäisesti ja käyttää viestintävälineitä esimerkiksi puhelinta. Se voi myös näkyä myös muistiongelmien ja puhekyvyn heikkenemisellä tai muuna toimintakyvyn heikentymisenä (Rikostorjuntaneuvosto 2011, 15.) Iän myötä tulleet fyysisen toimintakyvyn rajoitteet, kuten heikentyneet aistit, voimien vähentyminen, reaktiokyvyn hidastuminen ja muistin heikkeneminen tekevät ihmisestä otollisemman kohteen rikoksille. (Rikosuhripäivystys a. 2023).

Yksinäisyys ja yksinasuminen

Jotkut ikäihmiset saattavat kokea yksinäisyyttä, mikä lisää alttiutta joutua huijausten ja väärinkäytösten kohteeksi. Sosiaalisen verkoston puute tai puute tukijärjestelmistä voi tehdä ikäihmisistä helpommin manipuloitavia. Joillekin ikäihmisille yksinäisyys ja yksinasuminen ovat merkittäviä riskitekijöitä, joita rikolliset saattavat käyttää hyväkseen. Ikäihmiset ovat päivisin vastaamassa ja juttelevat mielellään usein puhelimesta. (Kostiainen 2017, 26.) Puhelimen välityksellä huijari voi luoda miellyttävän kuvan itsestään ja saada johdattelevalla keskustelulla huijattua uhrit rahaa. (Tanttari & Alanko 2017, 33).

Teknologian nopea kehitys

Huijarit ovat nykypäivänä erittäin taitavia hyödyntämään teknologiaa erilaisten huijausten tekemiseksi. Nopeasti kehittyvä teknologia tuo ikäihmisille haasteita pysyä ajan tasalla jatkuvasti muuttuvista huijaustyypeistä varsinkin silloin, jos ei ole tottunut teknologian käyttäjä. Tietämättömyys uusimmista huijaustyypeistä lisää riskiä joutua huijauksen kohteeksi, kun niihin ei ole osannut varautua.

Vahva luottamus ja usko hyvään

Jokainen petoksen uhri on tullut hyväksikäytetyksi luottaessaan toiseen henkilöön, mikä on johtanut hänet toimimaan hyväuskoisesti vastoin omaa etuaan. Hänet on saatu esimerkiksi lahjoittamaan rahaa tai jakamaan omat pankkitietonsa tekijälle. Tällaisen tilanteet taustalla on vahva usko hyvään sekä luulo siitä, että tilanne parantuu ja tekijän kertoma tarina on täysin totta. (Åberg 2017, 106.) Esimerkiksi valepoliisi- ja pankkihuijauksissa käytetään ronskisti hyväksi ikäihmisten hyväuskoisuutta ja luottamusta toiseen ihmiseen ja viranomaisiin. (Korpisammal 2022).

Stereotypiat

Ikäihminen voi joutua rikoksen uhriksi vain myös sen takia, että hänen ajatellaan olevan ”helppo kohde”. (Rikostorjuntaneuvoston työryhmä 2011, 12). Huijari voi ajatella, että ikäihmistä on helppompaa huijata ja häneltä rahan saaminen vaivatonta.

Rikoksen pelko

Pelkkä pelkokin rikoksen uhriksi joutumisesta voi olla merkittävä negatiivisesti vaikuttava tekijä ikäihmisen elämässä. Pelko itsessään voi lisätä turvattomuuden tunnetta, eristyneisyyttä ja yksinäisyyttä. Pelko voi pahimmillaan rajoittaa ikäihmisen kulkemista kodin ulkopuolella. Nämä asiat voivat myöhemmässä vaiheessa kasvattaa riskiä entisestään joutua rikoksen uhriksi. (Rikostorjuntaneuvosto 2011, 14.)

7 SEURAUKSET

Rikoksen uhriksi joutumisella on usein ikäviä seurauksia ja se iskee ison särön turvallisuuden tunteeseen. Pienimmillään rikoksesta voi seurata vain lievää mielipahaa ja harmistusta, mutta kuitenkin useimmiten se aiheuttaa uhrin elämässä jonkin asteisen kriisin. (Åberg 2017, 23–26.)

Erityisesti ikäihmisiin kohdistuvissa rikoksissa seuraukset voivat olla vakavia. Rikoksesta saadut fyysiset ja psyykkiset vammat voivat vaikuttaa merkittävästi henkilön elämänhallintaan ja kykyyn toimia. Ikäihmisillä vammat voivat olla myös huomattavasti kohtalokkaampia kuin nuoremmalla väestöllä. (Rikostorjuntaneuvoston työryhmä 2011, 14.) Kuitenkin vaikka rikos ei aiheuttaisikaan uhriin konkreettisia fyysisiä vammoja, voi rikoksen aiheuttama stressi ja järkytys näkyä vaikutuksiltaan myös fyysisesti, sillä ihminen reagoi traumaattisiin kokemuksiin kehollisesti, joka itsessään pitkällä aikavälillä altistaa uusille vaivoille. (Åberg 2017, 27).

Uhri saattaa myös helposti syyllistää itseään tapahtumista ja sillä hetkellä hän voi myös erityisen herkästi tulkita ympäristöstä saamansa viestit syyllistävinä, vaikka niitä ei olisi tarkoitettu sellaisiksi. Läheisten onkin tärkeää olla hienovaraisia, miten välittävät viestinsä uhrille ilman, että hänen

syllisyyden tunne kasvaa. Uhri tarvitsee myös selkeän viestin siitä, ettei tapahtuma ole hänen syytään ja tätä onkin tärkeää toistaa uhrille useaan otteeseen, ettei hän ole tapahtumista vastuussa. Tällä tavoin uhrin hallinnan tunnetta elämästä paranee. (Åberg 2017, 37–38.)

Ikäihmisiin kohdistuvissa petosrikoksissa vahingot ovat monesti suuria ja menetettyjä varoja on yleensä vaikea saada takaisin. Myös pelko uudelleen rikoksen uhriksi joutumisesta voi kasvaa ja siitä voi tulla merkittävä negatiivisesti vaikuttava seikka. Se itsessään voi vaikuttaa uhrin elämäntilaan aiheuttaen lisää turvattomuuden tunnetta, eristyneisyyttä ja yksinäisyyttä, mikä voi kasvat-
taa rikoksen uhriksi joutumista uudelleen. (Rikostorjuntaneuvosto 2011, 14.)

8 ENNALTAEHKÄISY JA AUTTAVAT TAHOT

8.1 Tietoisuuden lisääminen

Ikäihmisiin kohdistuvien rikosten ennalta ehkäisyllä on iso merkitys, sillä rikoksen uhriksi joutumisella voi olla ikäihmiselle hyvin vakavat fyysiset ja henkiset seuraukset ja se voi vaikuttaa hänen hyvinvointiinsa ja turvallisuuden tunteeseensa enemmän kuin mitä on teon vakavuus antaa olettaa. (ENSKA 2019, 24). Poliisin ennalta estävän työn strategiassa nostettiin esille ikäihmisiin kohdistuvien rikosten ennalta estäminen neuvonnalla ja valistuksella. Tarkoituksena on ennalta estäminen levittämällä tietoa ja antamalla neuvoja ikäihmisille ja heidän omaisilleen siitä, miten rikoksilta on mahdollista suojautua. Tärkeänä pidettiin tiedon levittämistä erityisesti tietoverkkorikoksista, petoksista ja huijauksista. Tehokkaimpana tapana pidettiin tiedon levitystä siten, että poliisi osallistuu tilaisuuksiin, joissa on koolla paljon ikäihmisiä. Keskustelu poliisin kanssa ja poliisin näkyminen näissä tilaisuuksissa mahdollisesti lisäisivät vielä ikäihmisten turvan tunnetta ja luottamusta poliisiin. (ENSKA 2019, 24.)

Tietoisuuden lisääminen on siis tärkeä ennalta estävä keino. Tietoisuutta pyritään tänä päivänä lisäämään erilaisilla hankkeilla ja kampanjoilla. Sisäministeriö ja poliisi on luonut yhteiskampanjan, jolla pyritään lisäämään tietoisuutta erilaisista huijaustilanteista. On koettu, että tehokkain keino petosrikosten torjuntaan on tietoisuuden ja ymmärryksen lisääminen. Kyseisen kampanjan nimi on Ennakoija-kampanja, jossa keskiössä on kaksi mainosfilmiä, jotka esittelevät tyypillisimmät digihuijaukset. Ennakoija-kampanjan tavoitteena on, että ihmiset käyvät erilaisia huijaustilanteita läpi mielessään, jotta he osaisivat toimia harkitsevasti tosipaikan tullen. Kampanjan kohderyhmänä ovat ikäihmiset, jotka ovat haavoittuvaisimmassa asemassa. (Sisäministeriö 2023.)

Viranomaiset ja yritykset ovat myös luoneet yhteiskampanjan nimeltä ”Varo, varmista, varoita”. Kampanjan tavoitteena on estää digihuijauksia kasvattamalla suomalaisten tietämystä ilmiöstä ja suojautumisesta. Kampanja pyrkii muistuttamaan, että jokainen suomalainen voi torjua ja ehkäistä huijauksia myös itse. (Kuluttajaliitto 2022.)

Petosrikosten ehkäisemiseksi ja siitä johtuvien haittojen minimoimiseksi on tärkeää, että henkilöt kasvattavat omaa valppauttaan ja lisää tietoisuutta asiasta. Huijaukset ovat nykypäivänä hyvin tavasti toteutettuja, joten huijausten tunnistamiseen vaaditaan kriittisyyttä ja tarkkaavaisuutta. (Tanttari & Alanko 2017, 17.) Puhelu- ja tekstiviestihuijausten selvittäminen on haasteellista ja harvoin menetettyjä varoja saadaan takaisin. Siksi on ensisijaisen tärkeää pysyä ajan tasalla tämänhetkisistä huijaustyypeistä ja oppia suojautumaan niiltä. (Poliisi 2020.)

Ikäihmisiin kohdistuvien huijausten torjumiseksi on pyritty myös aiempina vuosina vaikuttamaan muun muassa Suvanto ry:n luomalla kampanjalla ”Tunnista taloudellinen hyväksikäyttö”. Suvanto ry:n Mummonmarkan vartijat –hankkeessa pyritään lisäämään ikääntyneiden tietoisuutta taloudellisesta kaltoinkohtelusta, petoksista ja huijauksista. Suvanto ry on valtakunnallisesti toimiva kansalais- ja asiantuntijajärjestö. (Suvanto Ry.)

8.2 Läheisten merkitys

Koska ikäihmisten tavoittaminen median ja internetin kautta voi olla haastavaa, läheisten rooli nousee kaiken keskiöön. Sukulaiset, ystävät ja naapurit voivat vaikuttaa siihen, joutuuko läheinen huijauksen tai jonkin muun rikoksen kohteeksi. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että ikäihmisiin pidetään yhteyttä, heitä opastetaan ja heistä huolehditaan. (Poliisi 2020.)

Läheisten on myös tärkeää opastaa ikäihmistä digitaalisten välineiden käytössä. Kun ikäihmisellä on hyvä käsitys digitaalisesta maailmasta, on hänellä paremmat mahdollisuudet välttää huijauksilta. Läheisten on hyvä muutenkin keskustella ikäihmisten kanssa ja välittää tietoa ajankohtaisista huijauksista sekä kerrata perusasiat, joilla huijaus voidaan tunnistaa ja välttää. (Poliisi 2020.)

Rikosuhripäivystys

Rikosuhripäivystyksestä on saatavilla apua iästä riippumatta. Rikosuhripäivystys, tuttavallisimmin RIKU, on vuonna 1994 perustettu organisaatio, joka tarjoaa tukipalveluita jokaiselle rikoksen uhrille. RIKU:n päätehtävänä on toimia rikoksen uhrin puolestapuhujana ja tarpeiden tulkitsijana. Sen keskeinen tavoite on parantaa uhrin asemaa ja tarjota tukipalveluita. (Rikosuhripäivystys b. 2023.) Rikosuhripäivystyksen kautta on mahdollista saada esimerkiksi tukihenkilö.

9 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Päädyn toteuttamaan opinnäytetyöni toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnallista opinnäytetyötä voidaan kutsua myös tutkimukselliseksi kehitystyöksi, jonka pohjalta toteutetaan jokin työelämää kehittävä prosessi, projekti tai tuotos. Opinnäytetyön toteuttamisesta laaditaan myös raportti, jonka takia opinnäytetyö on kaksiosainen. Toiminnallisen opinnäytetyön kautta opiskelija osoittaa

kykenevänsä soveltamaan teoretietoa käytäntöön. (Haikansalo & Korander, 2022, 2.) Opinnäytetyöni kuuluu siis raporttiosion lisäksi produkti eli opas. Oppaani nimi on: ”HOKS- ÄLÄ HAKSAHDA! opas ikäihmisille puhelu- ja tekstiviestihuijauksen tunnistamiseksi” Produkti löytyy raportin liitteistä.

Oppaan pääasiallisena kohderyhmänä ovat ikäihmiset, mutta se on myös sopiva luettava jokaiselle. Opas on koottu julkisista lähteistä löytyneiden jo olemassa olevien oppaiden ja ohjeiden pohjalta. Oppaassa tuodaan esille yleisimpiä puhelinhuijauksia ja niiden tuntomerkkejä. Oppaassa annetaan myös toimintaohjeet, mikäli joutuu huijauksen uhriksi. Opinnäytetyön raporttiosiossa taas käsitellään tarkemmin ikäihmisiin kohdistuvia puhelu- ja tekstiviestihuijauksia ja muun muassa syitä, mitkä tekevät ikäihmisten ryhmästä haavoittuvaisen kyseisille huijauksille.

9.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössäni hyödynnän tutkimusmenetelmänä dokumenttianalyysiä. Dokumenttianalyysi on menetelmä, jossa analysoidaan kirjallista aineistoa. Tutkimusaineiston kerääminen dokumenttianalyysin avulla voi olla ainut mahdollisuus kerätä kaikki olennainen tieto tietystä aihepiiristä. Dokumenttianalyysi säästää myös useimmiten aikaa, rahaa ja vaivaa, kun tieto voidaan koota esimerkiksi lehdistä, erilaisista artikkeleista, haastatteluista, tilastoista ja kirjallisuudesta sen sijaan, että aineisto hankittaisiin haastatteluin. (Anttila 2014.)

Valmiit dokumentit voivat olla todella hyödyllisiä, kun tarkastellaan uutta ilmiötä. On tärkeää tarkastella, mitä muut tutkimukset ja artikkelit ovat paljastaneet ilmiöstä ja mitä aiheesta on jo saatu selville. Dokumenttianalyysissä on otettava vankasti huomioon aineiston lähdekritiikkiin, sillä se on välttämätöntä analyysin luotettavuutta tarkastellessa. (Anttila 2014.)

Päädyin käyttämään dokumenttianalyysiä, sillä sen avulla on mahdollista käsitellä suurta tietomäärää, tehdä vertailuja eri lähteiden kesken ja sen pohjalta on mahdollista tehdä myös johtopäätöksiä. Valitsemani lähteet on hankittu avoimia lähteitä käyttäen internetistä sekä kirjastosta löytyvästä kirjallisuudesta. Olen käyttänyt opinnäytetyössäni sekä artikkeleita että eri tutkimuslaitosten materiaaleja. Lähteiden luotettavuutta olen pyrkinyt arvioimaan vertailemalla lähteitä keskenään. Aihetta koskevaa materiaalia oli runsaasti saatavilla ja sen myötä koin, että dokumenttianalyysin käyttäminen tutkimusmenetelmänä oli järkevin tapa.

10 PRODUKTIN TOTEUTUS

Opinnäytetyön produktissa eli oppaassa perehdytään muutamiin yleisimpiin puhelu- ja tekstiviestihuijauksiin ja niiden tunnistamiseen. Opinnäytetyön alkuvaiheessa oli vaikeaa päättää, mitä huijauksia tulen käsittelemään työssäni. Kuitenkin ajan kuluessa suunnitelmat kirkastuivat ja minulle selvisi, mitä huijauksia tahdon produktissa käsitellä ja kuinka ne haluan tuoda esille. Haasteena oli

oppaan saaminen selkeäkieliseksi sekä tarpeeksi tiiviiksi, mutta kuitenkin samalla hyväksi tietopakettiä. Päädyin käyttämään oppaassa muun muassa ranskalaisia viivoja lukemisen helpottamiseksi. Oppaassa käytin myös kirjainten lihavoitinta sekä punaista väriä tekstissä, jotta huomion arvoiset seikat hyppäisivät ikään kuin silmille.

Haikansalo ja Korander korostavat opinnäytetyöohjeessaan, että produktin ulkoasu ja asettelu eivät tarvitse olla samanlaisia kuin raportin suhteen annetut ohjeet. Sen sijaan he painottavat, että on tärkeää harkita produktin ulkonäkö sen kohderyhmän näkökulmasta. (Haikansalo & Korander, 17.) Mietin oppaan ulkonäköä pitkään, mutta loppujen lopuksi päädyin käyttämään hyvinkin yksinkertaista värimaailmaa ja kuvitusta, jotta huomio ei liikaa kiinnity oppaan kuvien ja kuvioiden yksityiskohtiin ja jotta teksti olisi mahdollisimman suurikokoista ja helposti luettavaa. Isot kuvat olisivat pienentäneet tekstin fonttikokoa, mikä olisi itsessään vaikeuttanut oppaan lukemista. Pysin myös käyttämään oppaassa sellaisia termejä, jotka ovat kaikille tuttuja.

Oppaan tekeminen alkoi helmikuussa 2024 suunnittelulla ja hahmottelulla, kun raporttiosa alkoi olemaan lähes valmis. Tuolloin aloin miettimään alustaa, jolla oppaan tuottaisin. Oppaan laatimiseksi testailin useita eri alustoja, jotta löytäisin parhaimman ja helppokäyttöisimmän alustan. Päädyin muutaman eri alustan kokeilun jälkeen Canva -nimiseen ohjelmaan, sillä sen helppokäyttöisyys vei mennessään.

Oppaassa on 13 sivua kokonaisuudessaan. Kansilehden jälkeen on sisällysluettelo ja seuraavalla sivulla saatesanat, jossa esitellään oppaan tarkoitus. Tämän jälkeen oppaassa kerrataan, mitä ovat huijauspuhelu ja -viesti. Viidennestä sivusta alkaen käsitellään tiivistetysti neljä puhelu- ja tekstiviestihuijausta, jonka jälkeen käydään läpi vielä tuntomerkkejä, joiden avulla voidaan tunnistaa huijaus. Lopuksi on esitetty vielä toimintaohjeet huijauksen uhriksi joutuneelle sekä pieni muistilista, kuinka ennalta ehkäistä huijauksen uhriksi joutumista. Viimeisiltä sivuilta löytyy tärkeitä yhteystietoja sekä viimeisenä lähteet.

Produktin haasteeksi myöhemmässä vaiheessa muodostuu sen saavutettavuus sekä huijauspestoposten nopea kehitys. Kyseistä opasta tulisi siis päivittää usein, jotta tiedot uusista huijausmetodeista pysyisivät ajan tasalla.

11 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, minkälaisia puhelu- ja tekstiviestihuijauksia ikäihmiisiin kohdistuu ja miksi. Vastaus kysymykseen pyrittiin löytämään julkisista lähteistä, kirjallisuudesta sekä eri laitosten tuottamista tutkimuksista ja raporteista, jotka tarjosivat paljon tietoa aiheesta.

Nykyään huijarit toimivat hyvin ammattimaisesti, mikä vaikeuttaa huijausten tunnistamista entisestään. Ennen oli yleistä jättää vastaamatta ulkomailta tuleviin puheluihin, sillä automaattisesti sen ajateltiin olevan huijaus. Jos kuitenkin puheluun vastattiin ja toisessa päässä henkilö alkoi puhua eri kieltä, reaktio oli automaattinen: puhelu suljettiin välittömästi. Lisäksi huijausviestit itsessään olivat täynnä kirjoitusvirheitä, mikä teki niiden tunnistamisesta helppoa.

Nykyään ei ole enää niin selkeitä huijauksen merkkejä, sillä huijauspuheluita voidaan soittaa myös suomalaisista puhelinumeroista tai ulkomainen numero on verhoiltu suomalaiseksi numeroksi. Puhelun toisessa päässä henkilö saattaa puhua myös täydellistä suomea, mikä entisestään vaikeuttaa huijauksen tunnistamista. Myös huijausviestien tunnistaminen on vaikeutunut, sillä niitä luodaan nykypäivänä tekoälyn avulla, jolloin viestit ovat lähes virheettömiä.

Vaikka huijaukset kehittyvät ja niitä on välillä vaikea tunnistaa huijaukseksi, on tärkeää muistaa, että henkilökohtaisten tietojen luovuttaminen tuntemattomille on aina riski. Oli kyseessä sitten puhelin tai vaikka internet.

11.1 Itsearviointi

Opinnäytetyö oli minulle ensimmäinen iso kirjoitusprosessi ja aluksi urakka tuntuikin lähes mahdottomalta, sillä aikaisempaa kokemusta vastaavista kirjoitustöistä minulla ei ollut. Kuitenkin minulle oli alusta asti selvää, että haluan toteuttaa opinnäytetyöni toiminnallisena, sillä koen, että käytännönläheisenä ihmisenä se olisi minulle parhain vaihtoehto. Opinnäytetyön tekemisen myötä olen oppinut aiheestani paljon. Olen ymmärtänyt, mitkä asiat johtavat mahdollisiin huijauksiin ja miten näitä tilanteita voitaisiin ehkäistä yksilöiden kohdalla.

Työn edetessä kohtasin kuitenkin ajoittain pieniä haasteita. Aiheen rajaus ja saatavilla oleva suuri tiedon määrä aiheuttivat välillä pientä päänvaivaa. Myös suuren tietomäärän suhteen lähdekriittisyys antoi myös oman mausteensa prosessiin. Vähitellen kuitenkin kokonaisuus hahmottui ja kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli hyvin mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus, joka on tuonut minulle paljon uutta oppia niin opinnäytetyön kirjoittamisesta kuin aiheesta yleisestikin. Opinnäytetyöprosessin aikana myös kirjoitustaitoni ovat kehittyneet.

Opinnäytetyötä tehdessä olen pyrkinyt käyttämään mahdollisimman laadukkaita lähteitä, jotta opinnäytetyön luotettavuus säilyisi. Työssäni olen muun muassa käyttänyt poliisin, Sisäministeriön ja Kyberturvallisuuskeskuksen tekemiä katsauksia, joita voidaan lähtökohtaisesti pitää luotettavina lähteinä. Aineistoa kerätessäni olen pyrkinyt etsimään eri lähteistä yhteneväisyyksiä sekä eroavaisuuksia. Olen yrittänyt varmistella lähteiden todenmukaisuutta vertailemalla niitä keskenään ja mikäli lähteeseen ei ole löytynyt toista tietoa varmistavaa lähdetä, olen jättänyt sen käyttämättä.

Opinnäytetyöprosessin aikana kerätty aineisto antoi mielestäni hyvän yleiskuvan siitä, minkälainen huijausilmiö on käsillä ja kuinka paljon puhelu- ja tekstiviestihuijauksia tapahtuu. Julkisista lähteistä ja viranomaisten tuottamista raporteista saadut tiedot vahvistivat käsitystäni siitä, että ikäihmiset ovat haavoittuvaisin ryhmä huijauksille. On kuitenkin ollut hienoa nähdä, kuinka paljon erilaisia kampanjoita ja projekteja on tehty ja käynnistetty ikäihmisten suojelemiseksi. Olkoon tämä opinnäytetyö myös yksi näistä projekteista, joka pyrkii ennalta estämään huijauksia ja lisäämään tietoisuutta tästä ajankohtaisesta aiheesta.

LÄHTEET

Andreasson, A & Oravala, J & Toivonen, M. 2023. Tietosuoja ja yksityisyys. Opas jokaiselle. Helsinki, Tietosanoma.

Anttila, P. 2014. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Luettavissa: <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.2.4%20Dokumenttianalyysi> Luettu: 12.2.2024.

ENSKA – Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023 Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161300/SM_3_19_ENSKA.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 15.2.2024.

F-Secure a. Mitä on tietojenkalastelu? Luettavissa: <https://www.f-secure.com/fi/articles/what-is-phishing> Luettu 10.1.2024.

F-Secure b. Mitä on smishing? Luettavissa: <https://www.f-secure.com/fi/articles/what-is-smishing> Luettu 10.1.2024.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2024. Huijaukset. Luettavissa: <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/huijaukset/> Luettu 12.2.2024.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto: <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/huijaukset/ikaihmiset-huijauksen-kohdeena/> Luettu 19.2.2024.

Kolttola, I & Beuker, A. 2023, Rikollisuustilanne 2022: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia, Nro 55/2023, Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki.

Korpisammal, P. 2022. Ikäihmisiin kohdistuvista petosrikoksista. IPA-Poliisiuutiset 1/2022. Luettavissa: https://issuu.com/printmixoy/docs/poliisiuutiset_2022_internetversio Luettu: 20.2.2024.

Kuluttajaliitto. 2021. Kuluttajaliitto selvitti huijaussoitto-ongelman laajuutta – jopa miljoonia huijaussoittoyrityksiä suomalaisten puhelimiin kuukausittain. Luettavissa: <https://www.kuluttajaliitto.fi/2021/01/29/kuluttajaliitto-selvitti-huijaussoitto-ongelman-laajuutta-jopa-miljoonia-huijaussoittoyrityksia-suomalaisten-puhelimiin-kuukausittain/> Luettu 5.2.2024.

Kuluttajaliitto.fi. 2022. Varo, varmista ja varoita: Nettihuijaukset ja tietojenkalastelu muuttavat muotoaan, mutta niiltä on mahdollista suojautua. Luettavissa: <https://www.kuluttajaliitto.fi/varo-varmista-varoita/> Luettu 13.2.2024

Kyberturvallisuuskeskus. 2020. Neuvoja identiteettivarkauden tai tietovuodon uhrille. Luettavissa: <https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/neuvoja-identiteettivarkauden-tai-tietovuodon-uhrille> Luettu 3.2.2024.

Kyberturvallisuuskeskus. 2021. Luettavissa: <https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankoh-taista/ohjeet-ja-oppaat/nain-suojaudut-tietomurroilta> Luettu 3.2.2024.

Kärkkäinen, H & Linnake, T. 2023. Luettavissa: <https://www.is.fi/digitoday/tietoturva/art-2000009897593.html> Luettu 15.2.2024.

Linnake, T. 2023. Huijauspuheluiden rinnalle pesiytyi viheliäinen vedätys – näin suomalaisia huijataan nyt. Iltalehti. Luettavissa: <https://www.is.fi/digitoday/tietoturva/art-2000009817840.html> Luettu: 1.1.2024

Mysafety.fi. 2023. Identiteettivarkaudet ja petokset – tietoa ja tutkimustuloksia. Luettavissa: <https://www.mysafety.fi/identiteettivarkaus> Luettu 16.1.2024.

Nordea Bank Oyj. Erilaisia huijausmuotoja. Luettavissa: <https://www.nordea.fi/henkiloasiak-kaat/tuki/erilaisia-huijausmuotoja.html> Luettu 16.1.2024.

Palmgren, J. 2024. Huijareilla oli aktiivinen vuosi 2023. Finanssiala. Luettavissa: <https://www.finanssiala.fi/uutiset/huijareilla-oli-aktiivinen-vuosi-2023-pankit-saivat-estettya-digihuijauksia-lahes-33-miljoonan-euron-edesta/> Luettu 14.2.2024

Peltomäki, J. & Norppa, K. 2015. Rikos meni verkkoon: Näkökulmia kyberrikollisuuteen ja verkkoturvallisuuteen. Helsinki: Talentum.

Poliisi 2020. Läheiset voivat estää ikäihmisten huijauksia ennakolta. Luettavissa: <https://poliisi.fi/-/laheiset-voivat-estaa-ikaihminen-huijauksia-ennakolta-huolehdi-opasta-pida-yhteytta> Luettu 21.2.2024.

Poliisi 2024a. Tietomurrot. Luettavissa: <https://poliisi.fi/tietomurrot> Luettu 11.2.2024.

Poliisi 2024b. Petosrikokset. Luettavissa: <https://poliisi.fi/petosrikokset> Luettu: 11.2.2024.

Poliisi 2021. Poliisi varoittaa huijausyrityksistä. Luettavissa: <https://poliisi.fi/-/poliisi-varoittaa-huijausyrityksista> Luettu: 12.1.2024.

Poskiparta, P & Ahonen, J. 2022. Huijauksen anatomia. Kuinka meitä huijataan? Readme.fi

Posti. 2024. Tietoa huijausviesteistä. Luettavissa: <https://www.posti.fi/fi/asiakastuki/ehdot-ja-tieto-suoja/tietoa-huijausviesteista> Luettu 13.2.2024.

Rikoksentorjunta.fi Haaste-lehti 2/2017. Luettavissa: https://rikoksentorjunta.fi/documents/5235988/56402368/2017-2_Haaste.pdf/93fda470-28db-58b3-53bf-9a40b4518ea9/2017-2_Haaste.pdf?t=1617028396243 Luettu: 11.2.2024.

Rikostorjuntaneuvoston työryhmä 2011. Ikääntyneisiin kohdistuvat rikokset ja niiden ehkäiseminen. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76325/omso_41_2011_rikoksentorjunta-neuvoston_tyoryhma_98_s.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu: 11.2.2024.

Rikosuhripäivystys a. Luettavissa: <https://www.riku.fi/ikaihmiset-rikosten-uhreina/> Luettu: 15.2.2024.

Rikosuhripäivystys b. Luettavissa: https://www.riku.fi/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw7-SvBhB6EiwAwYdCAfkn-ZxrSsfj2mjdFHg_rfliW1RtCbRAXVaSVcX0pDkmM-3vnpR74RoCco4QAvD_BwE Luettu 17.2.2024.

Saarenheimo, M. 2017. Vanhenemisen taito. Vastapaino.

Salo, M. & Westlie, K. 2023. Digiviidakon selviytymisopas. Helsinki, Suomi: Planeetta Kustannus.

Sisäministeriö. 2023. Ikääntyneet kaverukset väistävät digihuijauksia Ennakoija-kampanjassa. Luettavissa: <https://intermin.fi/-/ikaantyneet-kaverukset-vaistavat-digihuijauksia-ennakoija-kampanjassa> Luettu: 16.2.2024.

Suvanto ry. Luettavissa: <https://www.suvantory.fi/> Luettu 17.2.2024.

Taiveaho, S. 2020. Ikääntyneet rikosten uhrina. Lehdessä Haaste 1–2/2020. Luettavissa: https://rikoksentorjunta.fi/documents/5235988/56402368/2020-1-2_Haaste.pdf/0ecd2c1c-bf1b-137d-29c3-032b732b6b84/2020-1-2_Haaste.pdf?t=1617029567310 Luettu: 15.2.2024.

Tanttari, S & Alanko, M. 2017. Petosrikollisuus ja sen ehkäisy. Rikoksentorjuntakatsaus 2017. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160395> Luettu: 11.2.2024.

Tola, T. 2019. Kiire, kehu ja auktoriteetti – näillä keinoilla huijari saa uhrin pauloihinsa. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-10688506> Luettu 22.2.2024.

Traficom 2024. Luettavissa: <https://www.traficom.fi/fi/ajankohtaista/rikollisten-tehtailemat-tekstiviestihuijaukset-vaikeutuvat-jo-70-lahettajatunnusta> Luettu 10.2.2024.

Traficom 2023a. Määräyksen velvoitteet voimaan - jopa 200 000 huijauspuhelua estetään päivässä. Luettavissa: <https://www.traficom.fi/fi/ajankohtaista/maarayksen-velvoitteet-voimaan-jopa-200-000-huijauspuhelua-estetaan-paivassa> Luettu 22.2.2024.

Traficom 2023b. Luettavissa: <https://www.traficom.fi/fi/ajankohtaista/traficomin-maarays-lopettaa-suomalaisiksi-naamioidut-valepuhelut-lahes-kokonaan> Luettu 22.2.2024.

Varo, varmista ja varoita kampanja. Luettavissa: <https://www.stinfo.fi/tiedote/69971053/varo-varmista-varoita--kampanja-diqihuijausten-maara-kasvoi-selvasti-vuoden-2022-jalkipuoliskolla?publisherId=2060> Luettu 24.2.2024.

Åberg, L. 2017: Rikoksen uhrin käsikirja. 3. uudistettu painos. Jyväskylä, PS-kustannus.

KUVAT

Kuva 3. esimerkki pankkihuijauksesta. Henri Kärkkäinen, Iltasanomat. Katsottavissa: <https://www.is.fi/digitoday/tietoturva/art-2000009991040.html>

LIITE 1. OPAS IKÄIHMISSILLE PUHELU- JA TEKSTIVIESTITIHUIJAUSTEN TUNNISTAMISEKSI

Opas on ladattavissa Theseuksesta.